

ARŪNAS STREIKUS
“TIKYBOS PERSEKIOJIMAS 1944 – 1953 M. (BIBLIOGRAFINĖ –
ISTORIOGRAFINĖ DALIS)”

recenzija

Darbe analizuojama sovietų valdžios konfesinė politika Lietuvoje 1944 – 1953 m., išryškinami svarbiausi jos aspektai; apibūdinamos kontrolės institucijos, parodomi požiūrio į įvairias religijas skirtumai, analizuojami konkretūs projektai (tautinės bažnyčios kūrimas, vyskupijų vadovybės pakeitimas, religinių bendruomenių ir dvasininkų registravimas, mokesčių politika, dvasinių seminarijų suvaržymas, dvasininkų areštai, ateizacija ir kt.).

Autorius gerai susipažinęs su istoriografijos tyrinėjimais, Lietuvos archyvų šaltiniais, paliečia įvairiapusių minimo laikotarpio sovietų valdžios intervencijos į bažnytinį gyvenimą aspektus.

Gal kiek tikslintinas darbo pavadinimas, nes jame, mano nuomone, analizuojamas ne tiek tikybės, kiek Bažnyčių persekiojimas 1944 – 1953 m. Tokia sovietų valdžios politika tiesiogiai su tikybės diskriminacija nebuvo susijusi, pastarosios analizei tektų išsiginėti ne tik į Bažnyčių istoriją, bet ir į visuomenės religingumo faktorius, sovietinių įstatymų (pvz., tikybės dėstymo draudimo), vyriausybės nutarimų pasekmes. Tikinčio piliečio statusas SSRS ir LSSR, jo raida būtų nauja tema istoriografijoje.

Recenzuojamo teksto istoriografinė dalis kiek pasenusi, turint galvoje bent tris pastaraisiais metais pasirodžiusius su šia tema susijusius darbus: A. Streikus, *Sovietų valdžios antibažnytinė politika Lietuvoje (1944 – 1990)*, Vilnius, 2002; J. Stankevičius, *Mano gyvenimo kryžkelės*, Vilnius, LKMA, 2002; R. Laukaitytė, *Stačiatikių Bažnyčia Lietuvoje 1944 – 1990 m.: persekiojimas ar protegavimas*, *Lietuvių katalikų mokslo akademijos metraštis*. 2001, t. XIX, p. 195 – 212.

Apskritai, pristatydamas naujausius tyrinėjimus, autorius išskiria tris būdingus jų bruožus (archyvinių dokumentų panaudojimą, Bažnyčios praradimų akcentavimą, platesnio konteksto trūkumą). Mano supratimu, šiuose tyrinėjimuose yra išryškėjusios ir nuomonės, sovietų valdžios politikos bei jos padarinių vertinimai.

Norėčiau atkreipti dėmesį į kai kuriuos terminus. Veikia ne “Rusijos Stačiatikių Bažnyčia”, bet Rusų Stačiatikių Bažnyčia (ji turi vyskupijų, parapijų visuose kontinentuose); nevertotina “religinės konfesijos” nes confessio lot. – tikėjimas, religija.

Dr. Regina Laukaitytė
Lietuvos istorijos institutas